AGDER fylkeskommune

SÆRUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 24/14593-32
Saksbehandler Anna Despard Asgard

Høring: Endret søknad om nye kraftverk i Røldal-Suldalsvassdraget

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	06.10.2026	73/26

Fylkesutvalget har behandlet saken i møte 06.10.2026 sak 73/26

Møtebehandling

Det var 13 stemmeberettigede til stede under behandling av saken.

Representanten Tore Grobæk Vamraak (H) fremmet følgende forslag:

Erstatte punkt 2 og punkt 3 med nytt punkt:

Fylkesutvalget trekker innsigelsen fra 26.11.2026.

Votering

- Forslaget fra H falt med 6 (H, FrP) mot 7 (Ap, KrF, Sp, SV) stemmer.
- Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble vedtatt med 7 (Ap, KrF, Sp, SV mot 6 (H, FrP) stemmer.

Fylkesutvalget - vedtak

1. Fylkesutvalget vurderer at justert søknad om O/U prosjekt i Røldal-Suldal reguleringen utgjør en forbedring fra opprinnelig søknad.
2. Innsigelsen til søknad om pumpekraftverk i Votnavann og Holmavatn opprettholdes. Innsigelsen kan løses dersom følgende vilkår oppfylles:

a. Eventuell konsesjon i vestre vassdrag (Votnavann) må legge til grunn at E134 er et vandringshinder som vil bli fjernet. Det er gjort vedtak om tunnel, og dette må være nullalternativet.
b. NVE må sette vilkår i konsesjon for vestre vassdrag som trer i kraft når vandringshinderet (E134) opphører, slik at villreinpassasjen sikres.
c. Konsesjonsvilkårene for vestre vassdrag må være åpne for endringer ut ifra justert kunnskapsgrunnlag og erfaringer fra manøvrering. Nærmere premiss for når og hvordan dette tas opp til ny vurdering bør fastsettes som en del av konsesjonen.

d. NVE ved eventuell konsesjon i østre vassdrag (Holmavatn) ilegger pumpestans i vinterhalvåret. Dette grunnet mangelfull kjennskap til hva som må oppfylles i dag for å sikre trekkruter og beiteområde for villrein. NVE kan sette vilkår som åpner for justert og tilpasset pumperegime, samt eventuelt andre tiltak, dersom økt kunnskap gjør det mulig å ilegge vilkår som sikrer trekkruter og beiteområde for villrein.
e. For avbøtende tiltak i både østre og vestre vassdrag må det slås fast hvem som kontrollerer og tidspunkt for kontroll, samt kriterier som skal legges til grunn for eventuell justering.

3. Fylkesutvalget minner om at et alternativ til å ilegge vilkår og manøvreringsregime for å sikre villreinens levekår, er at søknader om pumpekraftverk i Røldal-Suldalvassdraget ikke innvilges.

Høring: Endret søknad om nye kraftverk i Røldal-Suldalsvassdraget

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget vurderer at justert søknad om O/U prosjekt i Røldal-Suldal reguleringen utgjør en forbedring fra opprinnelig søknad.
2. Innsigelsen til søknad om pumpekraftverk i Votnavann og Holmavatn opprettholdes. Innsigelsen kan løses dersom følgende vilkår oppfylles:

a. Eventuell konsesjon i vestre vassdrag (Votnavann) må legge til grunn at E134 er et vandringshinder som vil bli fjernet. Det er gjort vedtak om tunnel, og dette må være nullalternativet.
b. NVE må sette vilkår i konsesjon for vestre vassdrag som trer i kraft når vandringshinderet (E134) opphører, slik at villreinpassasjen sikres.
c. Konsesjonsvilkårene for vestre vassdrag må være åpne for endringer ut ifra justert kunnskapsgrunnlag og erfaringer fra manøvrering. Nærmere premiss for når og hvordan dette tas opp til ny vurdering bør fastsettes som en del av konsesjonen.
d. NVE ved eventuell konsesjon i østre vassdrag (Holmavatn) ilegger pumpestans i vinterhalvåret. Dette grunnet mangelfull kjennskap til hva som må oppfylles i dag for å sikre trekkruter og beiteområde for villrein. NVE kan sette vilkår som åpner for justert og tilpasset pumperegime, samt eventuelt andre tiltak, dersom økt kunnskap gjør det mulig å ilegge vilkår som sikrer trekkruter og beiteområde for villrein.
e. For avbøtende tiltak i både østre og vestre vassdrag må det slås fast hvem som kontrollerer og tidspunkt for kontroll, samt kriterier som skal legges til grunn for eventuell justering.

3. Fylkesutvalget minner om at et alternativ til å ilegge vilkår og manøvreringsregime for å sikre villreinens levekår, er at søknader om pumpekraftverk i Røldal-Suldalvassdraget ikke innvilges.

Vedlegg
Vedlegg 1 Særutskrift vedtak 26.11.24
Vedlegg 2 Høringssvar tilleggsutredning villrein
Vedlegg 3 Endret søknad Røldal-Suldal
Vedlegg 4 Tilleggsutredning villrein Røldal-Suldal

Sammendrag

NVE har sendt justert søknad for opprustning- og utvidelsesprosjekt i Røldal-Suldal reguleringen på høring. Fylkesutvalget vedtok innsigelse til opprinnelig søknad som ble ansett som ikke å være i tråd med Heiplanen, og med vesentlig negativ betydning for villreinen. Nytt forslag innebærer skrinlegging av ett av kraftverkene i Votnavann, og ulike avbøtende tiltak slik som tilpasset manøvreringsregime for Holmavatn.

Fylkeskommunedirektøren mener forslaget kan gi grunnlag for å løse innsigelsen, dersom NVE stiller vilkår i konsesjonen som innebærer at villreinen fremdeles kan bruke både Votnavann og Holmavatn som trekkpassasje og beiteområde på vinteren. Vilkårene for vestre vassdrag må bygge på et nullalternativ uten vandringshinder, og omfatte avbøtende tiltak som angitt i fagrapport villrein. For østre vassdrag bør det ilegges pumpestans i vinterhalvåret frem til kunnskapsgrunnlag eventuelt foreligger som gir grunnlag for et manøvreringsregime som sikrer villreinens vinterbeite og trekkruter.

Saksopplysninger

Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE) åpnet i 2022 for vilkårsrevisjon av Røldal-Suldal kraftverkene (RSK), etter ønske fra kommunene der kraftverkene ligger - Suldal og Ullensvang i Vestland og Rogaland fylker. Kommunene som fremmet krav om revisjon, ba om utredning av mulighet for opprustning og utvidelse av anleggene. RSK søkte om konsesjon for ett opprustings- og utvidelsesprosjekt (OU-prosjekt). Den opprinnelige søknaden på høring innebar fem nye kraftverk i reguleringssystemet, hvorav tre nye pumpekraftverk og to nye kraftverk, samt tilhørende nye kraftlinjer.

Vannet Holmavatn (østre vassdrag) ligger delvis i Vinje i Telemark og Bykle i Agder. Agder fylkeskommune uttaler seg i saken fordi området ligger innenfor Setesdal-Ryfylke villreinområde, som har en felles regional plan: Regional plan for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen).

Fylkesutvalget vedtok i møte 26.11.24 (Vedlegg 1 *Særutskrift vedtak 26.11.24*) blant annet at *pumpekraftverk i regulerte vassdrag kan bidra til å styrke regulerbarheten i kraftsystemet i møte med økt andel uregulerbar, fornybar kraft*; at konsesjon *bør innvilges i allerede regulerte vassdrag der bygging og drift gir liten påvirkning på natur, mennesker og miljø;* samt at *hensyn til villrein i vilkårsrevisjonen av Røldal-Suldal reguleringen må veie tungt i NVEs vurderinger.*

Når det gjelder Røldal-Suldal spesielt vedtok utvalget: *SR villreinområde har status rødt etter kvalitetsnormen, som betyr at det står svært dårlig til med villreinstammen vi har ansvar for. Hensynet til villreinen i Setesdal Ryfylke villreinområde, som er ett av ti nasjonale villreinområder, må vektes tungt i vurderingen av omsøkte oppgraderinger og utvidelser*. Videre: *Konsesjon til kraftverk og pumpekraftverk bør frarådes innenfor grensene for nasjonalt villreinområde samtidig som tiltaksplaner er under utarbeiding av Klima- og miljødepartementet. Innvilget konsesjon kan forskyve*

ansvar for måloppnåelse for tilstand for Setesdal Vesthei villreinområde over på andre brukergrupper/myndigheter, slik som kommunene og friluftslivet, herunder i Agder.

Fylkesutvalget reiste i tillegg innsigelse: *Det reises innsigelse mot konsesjonen til pumpekraftverkene for Votna og Holmavatnet etter energiloven, jamfør plan- og bygningsloven. Tiltaket er ikke i tråd med Heiplanen og vil ha vesentlig negativ betydning for villreinen.*
Innsigelsen kan løses ved at konsesjon til pumpekraftverkene som påvirker Votna og Holmavatnet, ikke innvilges. En annen mulighet er at et manøvreringsregime eller andre avbøtende tiltak, som gjør at villreinen fremdeles kan bruke Votna og Holmavatnet som trekkpassasje og beiteområde på vinteren, ilegges konsesjonær.

Agder fylkeskommune sammen med andre berørte fagmyndigheter har i etterkant av behandling av søknaden understreket behovet for ytterligere kunnskap om konsekvenser for villrein ved omsøkte tiltak i området ved både Holmavatn og Votna. Det har blant annet vært uenighet om betydningen isen på Holmavatnet har for villrein. RSK fikk utarbeidet et utvidet kunnskapsgrunnlag om villrein. Agder fylkeskommune avga administrativt høringsinnspill 3.2.26. (Vedlegg 2 *Høringssvar tilleggsutredning villrein*)

Fylkeskommunedirektøren mente hovedsakelig at rapporten ikke var av god nok kvalitet. Rapporten ble ansett å ikke inneholde selvstendig eller ny dokumentasjon på nivået av samlet belastning for villreinområdet. Det var derfor ikke mulig å anse at tilleggsrapporten svarte ut behovet for vurderinger av samlet belastning som flere av høringspartene etterlyste. Det ble påpekt at en rapport som ikke er av god nok kvalitet, ikke gir godt nok grunnlag hverken for å vurdere belastning i dette ene tilfellet, eller for senere vurdering av samlet belastning av dette og andre omsøkte inngrep.

Justert søknad
17.6.26 mottok fylkeskommunen NVEs høring av justert søknad for nye kraftverk i Røldal-Suldalsvassdraget (Vedlegg 3 *Endret søknad Røldal-Suldal*).
Fylkeskommunen har fått utsatt høringsfrist til 7. oktober. Kraftverkene Røldal 2 og Kvanndal 2 er omfattet av saksfremlegget, Novle 2 er tatt ut.

Søker (Lyse Kraft) begrunner endringene med ny kunnskap og nye avklaringer, som har gjort det hensiktsmessig å videreutvikle utbyggingsløsningen. Særlig gjelder dette oppdatert kunnskapsgrunnlag om villreinens bruk av området, spesielt knyttet til vinterbruk og isforhold, og videre teknisk modning av både kraftverks- og nettløsninger.

Skjematisk fremstilling av kraftverkene med inntaksmagasin:

	Vestre vassdrag		*Østre vassdrag*		
Kraftverk	Røldal 2	Novle 2	Kvanndal 2	Suldal 2B	Nordmork
Magasin	Votnavann		Holmavatn	Kvanndalsfoss	

Suldal 2B og Nordmork med inntak i Kvanndalsfoss er ikke omfattet av saken.

Østre vassdrag (Holmavatn)
For Holmavatn foreslår Lyse i søknaden å fastsette funksjonsbaserte vilkår for manøvrering vinterstid. Deriblant pumpestans under islegging, fastsetting av rammer for pumping når isdekke er etablert, samt dokumentering av vurderinger knyttet til innfrysing, islegging og oppfølging av manøvreringen, som oversendes vassdragsmyndigheten ved behov. Søker angir at justert løsning øker installert effekt og produksjon, samlet sett ivaretar hensyn til villrein bedre og reduserer samlet omfang av inngrep.

I justert søknad anerkjenner søker betydningen Holmavatn har for villrein, og det foreslås et manøvreringsregime som skal hensynta villrein i tillegg til å optimalisere drift. Det vises også til at det foregår omfattende kunnskapsinnhenting om samspill mellom installering og drift av pumpekraftverk, innvirkning fra klima og isforhold.

Vestre vassdrag (Votnavann)
Endringene innebærer at Novle 2 pumpekraftverk som skulle reguleres fra Votna tas ut, mens slukeevne og installert effekt i Røldal 2 kraftverk økes. Dette anses å minske påvirkning totalt sett, siden det blir mindre byggevirksomhet, vedlikehold osv. Det angis at økningen i pumpekapasitet i Røldal 2 veier opp for bortfall av Novle 2.

Dette vil si at konsekvensene for villrein i praksis er de samme som i opprinnelig søknad.

Søker har for vestre vassdrag vurdert følgende avbøtende tiltak:
- Reguleringsrestriksjoner
- Fysiske tiltak som styrker villreinens trekk-korridorer
- Passeringsmulighet for rein på Votnas vestside
- Omlegging av skiløyper, og lokasjon for kiting

Disse avbøtende tiltakene er imidlertid ikke omsøkt, med begrunnelse at E134 i dag utgjør et vandringshinder som uansett minimerer villreinens ferdsel over vannet. Søker foreslår at ytterligere avbøtende tiltak i Votna, som foreslått i tilleggsutredning villrein (Vedlegg 4 *Tilleggsutredning villrein Røldal-Suldal*) avventer inntil dette vandringshinderet bortfaller ved etablering av tunnel og bedre forutsetninger for funksjonelle trekk. Søker foreslår videre at konsesjonen fastsetter når og hvordan dette skal vurderes på nytt.

Vurderinger
Fylkeskommunedirektøren viser til vedtatt vilkår for å oppheve innsigelsen:
Innsigelsen kan løses ved at konsesjon til pumpekraftverkene som påvirker Votna og Holmavatnet, ikke innvilges. En annen mulighet er at et manøvreringsregime eller andre avbøtende tiltak, som gjør at villreinen fremdeles kan bruke Votna og Holmavatnet som trekkpassasje og beiteområde på vinteren, ilegges konsesjonær.

I vestre vassdrag har søker i justert søknad tatt ut Novle 2, som angis å minske påvirkning på Votna. Fylkeskommunedirektøren anser at dette stemmer i den grad det blir mindre byggevirksomhet, aktivitet ifm. drift og vedlikehold m.m., men viser til

at økt slukeevne i Røldal 2 i stor grad vil føre til at påvirkningen på Votnavann blir den samme. Videre at man uten manøvreringsregime som sikrer islegging samt andre avbøtende tiltak, vil stå igjen med en verre trekksituasjon for villrein selv om vandringshinderet er fjernet (E134 lagt i tunnel). Dette uansett om Novle 2 ikke bygges. Fylkeskommunedirektøren mener NVE, dersom konsesjon innvilges, må ilegge vilkår som sikrer nær ubetydelig konsekvensgrad for villrein når tunnelen åpnes. Fylkeskommunedirektøren anslår at innsigelsen som gjelder Votnavann (vestre vassdrag) kan frafalles dersom det blir vedtatt et manøvreringsregime og avbøtende tiltak som sikrer at reguleringen ikke forverrer villreinens trekkmuligheter i vinterhalvåret når vandringshinderet er fjernet.

Når det gjelder vestre vassdrag, har søker i revidert søknad vurdert ytterligere avbøtende tiltak, men ikke omsøkt dem, med begrunnelse at E134 i dag utgjør et vandringshinder som uansett minimerer villreinens ferdsel over vannet. Fylkeskommunedirektør anser at søkers fremstilling av E134 som fremtidig vandringshinder medfører et uriktig utgangspunkt for søknaden. Tunnel er vedtatt bygget. Forhold for villrein med tunnel og uten E134 som vandringshinder, må derfor være nullalternativet.

Fylkeskommunedirektøren mener det vil være grunnlag for å heve innsigelsen fra Agder fylkeskommune som gjelder vestre vassdrag, dersom NVEs vilkår ved eventuell innvilgelse av konsesjon ivaretar følgende:

- Konsesjon må legge til grunn at E134 er et vandringshinder som vil bli fjernet. Det er gjort vedtak om tunnel, og dette må være nullalternativet.
- NVE må sette vilkår i konsesjonen som trer i kraft når vandringshinderet (E134) opphører, slik at villreinpassasjen sikres.
- Vilkårene må være åpne for endringer ut ifra justert kunnskapsgrunnlag og erfaringer fra manøvrering. Nærmere premisser for når og hvordan dette skal tas opp til vurdering bør fastsettes som en del av konsesjonen.

Når det gjelder østre vassdrag anerkjenner justert søknad betydningen Holmavatn har for villrein, og det foreslås et manøvreringsregime som skal hensynta villrein i tillegg til å optimalisere drift. Det vises til at det foregår omfattende kunnskapsinnhenting om samspill mellom installering og drift av pumpekraftverk, innvirkning fra klima og isforhold. Fylkeskommunedirektøren støtter dette, men understreker at kunnskapsgrunnlaget per i dag ikke er tilstrekkelig, og at det derfor fremstår uklart hvordan man legger opp til et manøvreringsregime som sikrer at villreinen fremdeles kan bruke holmene på vannet som beiteområde og isen på vannet som trekkpassasje på vinteren.
Fylkeskommunedirektøren mener derfor det ikke er grunn for å løse innsigelsen basert på justert søknad, men at vilkår ilagt av NVE som åpner for justering og tilpasning ved økt kunnskap kan være tilstrekkelig. Utgangspunktet kan være å ikke pumpe i vinterhalvåret.
Fylkeskommunedirektøren mener det vil være grunnlag for å heve innsigelsen fra Agder fylkeskommune som gjelder østre vassdrag, dersom NVEs vilkår ved eventuell innvilgelse av konsesjon ivaretar følgende:

- Pumpestans i vinterhalvåret inntil økt kunnskapsgrunnlag foreligger.
- NVE kan sette vilkår som åpner for justert og tilpasset pumperegime om vinteren samt eventuelt andre tiltak, dersom økt kunnskap gjør det mulig å ilegge vilkår som sikrer trekkruter og beiteområde for villrein.

Fylkeskommunedirektøren understreker at det i begge vassdrag må slås fast hvem som kontrollerer, tidspunkt for kontroll, og hvilke kriterier som legges til grunn for justering.

Regionplan Agder 2030

Saken kan påvirke Agder i form av forringelse av villreinstammen, og stabiliteten i kraftforsyningen. Miljømessig bærekraft er et gjennomgående perspektiv i regionplanen.

Ytterligere svekking av villreinstammen har konsekvenser for barn og unges fremtidige opplevelse av et økosystem med artsmangfold som er i balanse.

Økonomiske konsekvenser

Saken har ingen økonomiske konsekvenser for Agder fylkeskommune.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren mener justert søknad for O/U prosjekt i Røldal-Suldal vassdraget kan gi grunnlag for å løse innsigelsen som ble reist på bakgrunn av innvirkning på villrein, dersom NVE stiller vilkår i konsesjonen som innebærer at villreinen fremdeles kan bruke både Votnavann og Holmavatn som trekkpassasje og beiteområde på vinteren.

Vilkårene for vestre vassdrag må bygge på et nullalternativ uten vandringshinder, og omfatte avbøtende tiltak som angitt i fagrapport villrein. For østre vassdrag bør det ilegges pumpestans i vinterhalvåret frem til kunnskapsgrunnlag eventuelt foreligger som gir grunnlag for et manøvreringsregime som sikrer villreinens vinterbeite og trekkruter.

Kristiansand, 21.09.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør